

СОЦИАЛНА РАБОТА С ГРУПА ОТ РОДИТЕЛИ-СТУДЕНТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Елка Русинова
Русенски университет „Ангел Кънчев“, Русе

Резюме

Като втори етап на социално изследване на родители-студенти във висшето училище се проведе диагностиращ и формиращ експеримент в гр. Русе като социална работа с групи за споделяне на опит, развиване умения на адаптация към средата, самоконтрол и превенция на стреса в ежедневието. Участниците в експерименталното обучение са семейни студенти от градовете Русе, Силистра, Варна, Шумен, Велико Търново. Проведе се обучение в отворени групи с млади хора на възраст от 22 до 34 години от септември до средата на декември 2014 година. Работните срещи са с продължителност три часа седмично. Предметът на дейността отразява психоемоционалната, поведенческа и когнитивна реакция на учащия родител по време на междуличностното взаимодействие в групата. Обект на настоящата работа е разкриване идеята и социалната функция на личността с нейните фрустрации и взаимодействието в динамичната система родител – дете в група с идентични проблеми. Целта на експеримента е да се открият възможности за повишаване на толерантността и адаптивността в двукомпонентния модел „студент – родител“ и превенция на стреса по време на следване във висшето училище. Набелязани са задачи и са приложени методи в хода на експеримента. Целите на груповите срещи са формирани на база установените изводи и препоръки от първия етап на проведеното изследване. Предложени са ключови теми за обсъждане с групата и се осъществи поетапното им изпълнение. След приключване на експеримента се потвърдиха очакванията, заложи в хипотезите. Оформиха се изводи и препоръки. Проведената работа с групи и интерактивно обучение отключи възможността да се постави нов акцент за следваща социалногрупова среща, която ще предложи бъдещо развитие на групите.

Ключови думи: диагностиращ и формиращ експеримент, превенция на стреса, социална работа с група, студенти-родители, качество на висшето образование.

Key words: diagnosing and forming experiment, stress prevention, social work with group, student - parents, higher education quality.

JEL: A23, I23.

Увод

Във връзка с проведено социално изследване на учащи родители във висшето училище за превенция на стреса се проведе диагностиращ и формиращ експеримент със студенти – родители в гр. Русе като социална работа с групи за развиване умения на самоконтрол, адаптация към средата и превенция на стреса.

В предварителното изследване по-голяма част от половината студенти – родители индикираха недобра адаптивност към образователния процес, вследствие на стрес. Това наложи реализацията на обучителния експеримент, [1, 7]. Продължителността на работните срещи е три часа седмично за период от три месеца и половина. Студентите – родители са от университети в градовете: Русе, Силистра, Шумен, Велико Търново, Варна и София.

На база направените препоръки и предложения от автора се изготви ръководство за групови срещи за обучения на студенти с идентични проблеми.

Проведоха се социално отворени групи с млади хора за подпомагане на семейните взаимодействия и адаптация към обучителния процес с цел превенция на стреса, като предпоставка за високо равнище на успеваемост в учебната среда, [4, 5, 6].

Предметът на дейността отразява психоемоционалната, поведенческа и когнитивна реакция на личността по време на междуличностното взаимодействие в групата.

Обект на настоящата работа е осъществяване идеята и социалната функция на личностното разкриване в група и ролята на студента – родител в динамичната система. Акерман (1958) твърди, че „несъответствието между вътрешния Аз и външния Аз, който всеки представя може да бъде източник на напрежение“, [8]. За целите на груповата работа се приема, че всеки студент внася в групата установен модел на превръщане на уникалната си личност в социално действие.

1. Цел и задачи на социалното изследването

Целта на експеримента е да се открият възможности за повишаване на толерантността и адаптивността към новите предизвикателства в обучението във Висшето училище и едновременно студентите да се възползват от подходите за превенция на стреса при родителските двойки.

Задачите, които са поставени в хода на дейността са:

1. Да се използва отворената група като стимулатор за споделяне на преживяното.
2. Да се установи с тест за измерване равнището на адаптираност на учебния процес, [2].

3. Да се анализира влиянието на родителстването от членовете на групата.
4. Да се измери адаптацията на индивида към средата.
5. Да се набележат стратегии за превенция на стреса.
6. Да се апробират компоненти на междуличностно взаимодействие, които оказват позитивен ефект в резистентността към стреса.

2. Методи на изследването

Приложени са следните методи на изследване:

- Работа с индивид.
- Консултации със семейни двойки.
- Измервателен тест.
- Беседа.
- Анкета.
- Контролирано наблюдение по разработена програма с обратна връзка.

Общите цели на групово – социалната работа са:

1. Студентите да се запознаят с други свои колеги с идентични проблеми.
2. Да има социално взаимодействие в групата.
3. Да се информират участниците за постиженията в практиката по вълнуващите ги въпроси.
4. Да се поставят „на мястото на другия“.
5. Да се упражняват студентите чрез ролеви игри за усвояване на умения.
6. Да се тренират умения с цел използването им при усвояване на знания от университетските дисциплини.
7. Да се решават казуси.
8. Групово да се формулират изводи върху поставени задачи.
9. Да се дискутира свободно.
10. Групата да помогне на индивида.
11. Да се използват арт – терапевтични техники за справяне със стреса.

За изпълнение на целите бяха подsigурени необходимите ресурси като зала, материали, флипчарт и други.

3. Тематики и подходи на социалната работа

Под формата на социална работа с група се оформиха множество ключови теми, които се отработваха поетапно:

1. Информираност за среса и факторите, които го обуславят.
2. Стресът като защитна реакция.
3. Балансът между желания и възможности.
4. Организация на времето.
5. Индивидуални различия в поведението.
6. Семейството и детето в студентския живот.
7. Социалните изисквания и уменията за добри родители.

8. Последствия от стресовите ситуации за качество на обучение във Висшето училище.

9. Да си нестресиран родител и качествено обучен студент.

10. Социалнопсихологически умения за справяне в трудни ситуации и вземане на решения.

Проведените групови срещи имаха социална форма на общуване с интерактивно обучение.

Участниците общуваха свободно, преодоляваха негативни нагласи, имаха социалната подкрепа на групата за споделяне на преживявания. Усвоиха се нови знания, формираха се нови модели за справяне със стреса и се изградиха ефективни стратегии за самоконтрол.

4. Основни резултати от социалната работа

Хипотетичните очаквания от социалната работа с група са:

- Студентите-родители ще приемат следването и родителстването като етап от живота.
- Ще съумяват рационално да организират себе си.
- Ще планират задачите си в ежедневието.
- Ще придобият умения за справяне със стреса.
- Ще повишат информираността си и личната устойчивост.
- Ще прилагат техники за планиране на време, бюджет и други ресурси.

Очакванията са да съвместят студентството и родителството като прилагат техники за освобождаване от стреса. В търсене на пътища за оптимизация на ежедневието на студента – родител повишаване качеството на обучения без напрежение и стрес се установява актуалното равнище на студентското разбиране за същността на обучението и родителстването.

За тази цел се поставиха десет въпроса, на които групата трябваше да обобщи отговорите, като ги сведе до три отговора на въпрос. Общата групова анкета изведе тридесет обобщени проблемни точки, които поставиха бъдещ акцент за работа.

Анкетирания студенти- родители отделят заслужено внимание на дидактическото общуване с преподавателите, като това предполага богат арсенал от действия, постъпки и отношение на взаимно разбиране. Неумението в комбинативността и креативността в отношението преподавател – студент/родител е оценено в почти 90 % от изследваните лица като предпоставка за стрес и снижаване нивото на интереса към обучение.

Този казус изисква специално внимание в разрешаване на бъдещи проблеми от подобно естество и целесъобразни подходи във взаимоотношенията. Винаги трябва да се изхожда от

конкретните ситуации и специфики на създадените обстоятелства, дори това да изисква оригиналност при решаване на възникналите трудности.

По време на обучението се изгради групова сплотеност и се осъзна от участниците отговорност за действията, съпричастност един към друг, доверителност в общуването. Набелязаха се общи групови виждания и постигнато съгласие за предстояща работа по набелязани казуси.

Тези резултати, установени чрез наблюдението и беседата се потвърждават и от писмените самоотчети на групата в края на обучението. Различията между членовете на групата се възприемат като ресурс и разнообразие от възможности, а не като заплаха и препятствие на обучителните процеси.

Изводи и препоръки

Контролираното наблюдение и обратната връзка от участниците доказва хипотезите. На база направените изследвания и приложени подходи за работа може да се предложи следното:

1. Да се създаде отворен тип група, в който да се споделят мнения, опит и преживявания.

2. Университетските ръководства да организират специални обучения за родители-студенти и техните преподаватели като отворени групи за обмен на информация и търсене на подходящи възможности за повишаване качеството на обучение по различните дисциплини.

3. Да се отпечатват методически пособия за социална работа в група за повишаване различните компетентности и преодоляване на стреса.

Литература

1. Абрамова, Г. (2001). *Практическа психология*, Москва, с.429-432.
2. Джонев, С. (1990). *Адаптацията и нейното измерване*, Психология, с. 2–16–22
3. Иванов, П. (2009). *Приложна психотерапия*, Русе, ИК „Ахат“, с. 106–114.
4. Механджийска, Г. (2008). *Интервюирането в социалната работа*, София.
5. Радев, П. (2001). *Педагогика*, Пловдив.
6. Радев, П. (2005). *Обща училищна дидактика*, Пловдив.
7. Щекин, Г. (2005). *Визуална психодиагностика*, София.
8. Aserman, N. (1958). *The Psychodynamics of Family life*.

SOCIAL WORK WITH A GROUP OF PARENTS-STUDENTS FOR IMPROVEMENT OF THE QUALITY OF TRAINING IN HIGHER EDUCATION

Elka Rusinova
University of Ruse, Ruse, Bulgaria

Abstract

As a second step of social study on parents – students in the higher school, a diagnosing and forming experiment in the city of Ruse was conducted as a social work with groups for sharing experience, development of skills for adaptation to the environment, self-control and prevention of stress in daily life. Participants in the experimental training are family students from the cities of Ruse, Silistra, Varna, Shumen and Veliko Tarnovo. Training in open groups was conducted with young people at the age of 22 to 34 from September till the middle of December 2014. Working meetings last three hours per week. The subject of the activity reflects the psycho-emotional, behavioral and cognitive reaction of the studying parent during interpersonal interaction in the group. Object of the present work is to reveal the idea and the social function of the person with its frustrations and interaction in the dynamic system parent – child in a group with identical problems. Aim of the experiment is to discover possibilities for increase of tolerance and adaptation in the two-component model “student – parent” and prevention of stress during higher education study. Tasks were pointed and methods were applied in the process of the experiment. The targets of the group meetings were formed on the basis the established conclusions and recommendations from the first stage of the study conducted. Key subjects for discussions were suggested in the group and their stage by stage implementation was accomplished. After the experiment was finished, the expectations set in the hypotheses were confirmed. Conclusions and recommendations were formed. The work with the groups and the interactive training unlocked the possibility to put a new accent for a next social-group meeting that will propose a future development of the groups.